

ปฏิสัมพันธ์เพื่อพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา*

Interaction for professional development of school administrators

พระครูปริยัติโสภณกิจ

Phrakhru Pariyat Sophonakij

เอกราช โฆสิตพิมานเวช

Ekkarat Kositpimanwet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: thammaruk.2553@gmail.com

บทคัดย่อ

การปฏิสัมพันธ์เพื่อพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เนื่องจากโลกในยุคศตวรรษที่ 21 นี้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ เพราะว่าคุณภาพการศึกษาจะสะท้อนถึงคุณภาพของคนที่เป็ผลิผลของการจัดการศึกษา โดยจุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของบุคคลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจึงต้องมีกระบวนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีในการประกอบวิชาชีพ ทั้งนี้การปฏิสัมพันธ์จึงเข้ามาเกี่ยวข้องในทุกมิติของการประกอบวิชาชีพอันจะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนางานจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการทำงานแบบสั่งสมความรู้ในองค์กร เป็นการยกระดับคุณภาพของตนเองให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมืออาชีพเพื่อการดำรงอยู่และมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ตอบสนองความต้องการของสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ที่ได้คือการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาอันจะเกิดผลดีต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาชาติต่อไป

* Received 5 October 2022; Revised 13 October 2022; Accepted 20 October 2022

คำสำคัญ: การปฏิสัมพันธ์, การพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The interaction for the professional development of school administrators is very important. Because the world is in century 21 This human resource development is considered the most important factor in the development of the country, the quality of education reflects the quality of the people who are the products of education. The main objective of education management is to systematically and continuously improve people's quality of life throughout their lives. Educational professionals must have a continuous self-development process to increase their knowledge, Professional skills, and attitudes. Therefore, interactions are involved in all dimensions of professional practice. This will result in educational institution administrators being able to use it in the development of work until it becomes a working culture that accumulates knowledge in the organization. It is to raise one's quality to be able to work professionally for the existence and advancement of the profession. meet the needs of educational institutions able to provide quality education according to educational standards and achieve the goals according to the objectives. The result is an improvement in the quality of education that will benefit the development of human resources and further national development.

Keywords: interaction, educational professional development, school administrators

ในสภาพที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการบริหารองค์การต่างๆ จะต้องตามความเปลี่ยนแปลงให้ทัน เพราะความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหาร องค์การทุกที่ต่างต้องการที่จะให้องค์การของตนมีนักบริหารมืออาชีพมาบริหาร การศึกษาก็เช่นเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษานับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษา วัตถุประสงค์ของบทความนี้มุ่งเน้นการศึกษาถึงการปฏิสัมพันธ์ที่จะนำพาการพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ คำว่า “ผู้บริหาร ” ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมายถึงบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของภาครัฐและเอกชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ตามนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาสิ่งที่นักบริหารการศึกษา และบุคคลทั่วไปมีความคาดหวังต่อการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาคือการเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ (ธีระ รุญเจริญ, 2545) ที่มีความรู้และประสบการณ์สมกับที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา ที่นอกจากจะบริหารบุคลากรครูผู้สอนแล้ว ผู้บริหารมืออาชีพจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ มีความสามารถในการบริหารจัดการที่จะประสานการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้านเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

สิ่งหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งของการบริหารจัดการคือ การปฏิสัมพันธ์ (Interactive) (สารานุกรมเสรี, 2565) องค์การที่จะประสบความสำเร็จได้ก็เนื่องมาจากการที่มีการปฏิสัมพันธ์ภายในองค์การที่ดี องค์การไหนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถทำให้บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจต่อองค์กรได้ผู้บริหารที่ดีจะต้องกำหนดยุทธศาสตร์วางแผนและกำหนดแนวทางการบริหารและจัดการองค์การให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่กับบุคคลอื่นทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชารวมไปถึงบุคลากรขององค์กรอื่น ขอบข่ายของการนำเสนอในบทความจึงเสนอถึงการปฏิสัมพันธ์ที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนา

วิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลให้การบริหารจัดการงานทางการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้บริหารการศึกษาที่ดีควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายทางการศึกษาและวางแผนการทำงาน มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากรในสถานศึกษา มีบุคลิกภาพที่ดี มีปฏิภาณไหวพริบดี มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ดี มีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น มีความรับผิดชอบสูง เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม มีทักษะและความสามารถในการสื่อสาร กล้าในการเจรจาและการปฏิบัติ มีความตื่นตัวอยู่เสมอในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นนักพัฒนาและนักบริการสังคม มีความรักในสถาบันของชาติ และอนุรักษ์ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีทักษะในการปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการบริหารจัดการจะช่วยให้คุณลักษณะนี้โดดเด่นยิ่งขึ้น ใช้การปฏิสัมพันธ์ในการดำเนินการพัฒนาวิชาชีพจนสามารถประสบผลสำเร็จในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จได้

สรุปคือผู้บริหารในสถานศึกษาหรือซึ่งเป็นองค์กรหรือสถาบันที่ทำหน้าที่หลักในการให้บริการทางการศึกษา จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพให้พร้อมกับการทำงานและการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ การนำการปฏิสัมพันธ์มาใช้ในการบริหารจัดการจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาองค์กร และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความสมบัตินี้และมีทักษะของการปฏิสัมพันธ์ที่ดีเป็นองค์ประกอบเพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สังคม และประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ความสำคัญและประโยชน์

การศึกษาเรื่องปฏิสัมพันธ์และการพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในประเด็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้การปฏิสัมพันธ์มาขับเคลื่อนการพัฒนาวิชาชีพ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์ การศึกษา ทั้งนี้ในการบริหารงานทุกด้านจะต้องนำการปฏิสัมพันธ์มาควบคุมในการดำเนินการ

บริหารและจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินการ มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันและสังคมการทำงานก็ถือเป็นอีกหนึ่งหน่วยสังคมของมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต สิ่งหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขก็คือการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน สังคมการทำงานในสถานศึกษาก็เช่นกันทุกคนย่อมต้องปรารถนาอยากจะได้รับการมีสัมพันธภาพที่ดีด้วยกันทั้งนั้น เพราะจะส่งผลให้บรรยากาศของการอยู่ร่วมกันในการปฏิบัติงานเป็นบรรยากาศที่ดี มีความรักใคร่ปรองดองร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือเกื้อกูลสามัคคี เผชิญกับทุกสถานการณ์ไปด้วยกัน สามารถทำงานได้อย่างเป็นทีม เพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จ องค์กรที่มีทีมงานที่ทุกคนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันย่อมทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ดีกว่าองค์กรที่บุคลากรขาดการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน องค์กรส่วนใหญ่ประกอบด้วยบุคคลที่หลากหลายย่อมมีความแตกต่างกัน เมื่อมีคนอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากแน่นอนว่าย่อมเกิดปัญหาขึ้นในองค์กร เพราะบุคคลแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน เป็นเรื่องปกติ แต่ผู้บริหารองค์กรจะอย่างไรให้ความต่างนั้นอยู่ร่วมกันได้อย่างลงตัว การสร้างการปฏิสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรนั้นจึงเปรียบเสมือนการเชื่อมประสานให้ทุกคนทำงานร่วมกันได้อย่างดี มีความเข้าใจอันดีต่อกันเพื่อประโยชน์ขององค์กรในภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีหน้าที่บริหารจัดการองค์การจึงต้องมีทักษะความรู้ในเรื่องของการปฏิสัมพันธ์และนำมากำหนดยุทธศาสตร์และแผนงานในองค์กร ส่งเสริมให้บุคลากรมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ใช้ความแตกต่างหลากหลายของทีมงานให้เป็นประโยชน์ ลดความขัดแย้งกระทบกระทั่งจากการที่มีความแตกต่างกันองค์กรก็จะได้รับประโยชน์สูงสุด การปฏิสัมพันธ์จึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นแก่สถานศึกษาและถือว่าเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติหน้าที่

สรุปว่าการศึกษาถึงเรื่องการปฏิสัมพันธ์และการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารนั้นมีความสำคัญและเป็นจำเป็นอย่างยิ่งต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและความเป็นมืออาชีพตลอดทั้งบุคลากรในองค์กรอีกด้วย ด้วยเหตุที่ว่าการทำงานในองค์กรหรือหน่วยงานใดก็ตามจะดำเนินไปได้อย่างราบรื่นนั้นจำเป็นที่บุคลากรในองค์กรจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การดำเนินการในทุกด้านที่กล่าวมาข้างต้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยทักษะความรู้การ

ปฏิสัมพันธ์ที่ดีเยี่ยมมาใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ส่งผลให้เกิดผลดีในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สังคมและประเทศชาติต่อไป

ความหมาย แนวทางการศึกษาปฏิสัมพันธ์กับการพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญในวิชาชีพการศึกษาเนื่องจากต้องบริหารจัดการองค์การการศึกษาในความกำกวมดูแลให้เป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพจะต้องพัฒนาวิชาชีพของตนอยู่เสมอเพื่อสามารถบริหารจัดการองค์การการศึกษาที่มีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปฏิสัมพันธ์ภายในองค์การการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งอันเนื่องมาจากการดำเนินงานของมนุษย์ซึ่งอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจะมีการปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นตลอดเวลา บทความนี้นำเสนอแนวทางการศึกษาถึงการปฏิสัมพันธ์ภายในสถานศึกษาต่อการบริหารการจัดการในองค์กร เพราะในทุกมิติของการบริหารจัดการจะมีการปฏิสัมพันธ์ควบคู่ไปเสมอดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องกำหนดยุทธศาสตร์และวางไว้ในแผนงาน ซึ่งดร.เอกราช โฆสิตพิมาณเวช ได้กล่าวถึงเรื่องยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาไว้ว่านอกจากจะใช้ความรู้ คุณธรรม ธรรมาภิบาลของผู้บริหารแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนและอาศัยผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ซึ่งมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการและมีคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพที่บริหารสถานศึกษาจนประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีประสิทธิผล และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ (เอกราช โฆสิตพิมาณเวช, 2560) ผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพจะกำหนดแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการด้วยการนำการปฏิสัมพันธ์เข้ามาใช้ควบคู่กันไป สามารถบริหารจัดการความรู้คู่กับการปฏิสัมพันธ์ที่ไปใช้ได้เหมาะสม ตลอดจนมีความสามารถในการเชิงประสานสัมพันธ์ การสื่อสารในองค์กร การสร้างวัฒนธรรมองค์การที่ดี มีทักษะและความรู้ในเรื่องการปฏิสัมพันธ์เพื่อนำมาพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การกระทำหรือการประกอบกิจกรรมระหว่างสิ่งสองสิ่งหรือสิ่งหลายสิ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ ไม่ว่าผลลัพธ์นั้นจะออกมาในทางที่ดีมีประโยชน์หรือออกมาในทางที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งที่กำลังกระทำหรือตอบโต้อยู่นั้น ในที่นี้จะมุ่งเน้นไปที่การปฏิสัมพันธ์คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พฤติกรรมสังคมเป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างบุคคล มนุษย์อยู่เป็นสังคม การกระทำของมนุษย์แต่ละคนจึงสัมพันธ์กับการกระทำของคนอื่นๆ ในสังคม การปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นทันทีเมื่อการกระทำของคนหนึ่งมีผลกระทบต่อผลกระทบที่อีกคนหนึ่งจะได้รับ (การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม, 2565)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งของรัฐและเอกชน โดยมีลักษณะงานเกี่ยวกับการวางแผน การดำเนินงาน การประสานงาน การควบคุมดูแล และการนิเทศงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลงานด้านวิชาการ การปกครอง ธุรการหรือบริหารทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องความสัมพันธ์กับชุมชนและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร โดยมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในสถานศึกษา หรือระดับเครือข่าย หรือระดับชาติ และแสดงบทบาทในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ด้วยความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมายและภารกิจร่วมกัน เพื่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร และสร้างนวัตกรรมจากการเข้าร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยนำความรู้ ความสามารถ ทักษะ ที่ได้จากการพัฒนาวิชาชีพมา ศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาตนเองและองค์กรตลอดจนสังคมประเทศชาติ (สุบรรณ ลาสา, 2560)

แนวทางการศึกษาในบทความนี้มุ่งเน้นการศึกษาในเรื่องการปฏิสัมพันธ์กับการพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาเพราะการปฏิสัมพันธ์นั้นมีความสำคัญและผลกระทบต่อการบริหารจัดการในสถานศึกษา ทุกด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรวิชาชีพชั้นสูงที่ได้รับความคาดหวังสูงมากในการเป็นผู้ขับเคลื่อนสถานศึกษาที่มีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเป็นผู้บริหารสถานที่มีอาชีพจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่ชาญฉลาดคือฉลาดในเรื่องศาสตร์และมีความสามารถในการเรื่องศิลป์ เป็นผู้รอบด้าน มีทักษะและความเข้าใจ

ในการสื่อสาร การประสานงานสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์การการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาที่จะมีลักษณะดังกล่าวจึงต้องผ่านกระบวนการในการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษาในทุกด้าน สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อกระบวนการของการพัฒนาวิชาชีพนั้นก็คือการปฏิสัมพันธ์ ดังนั้นการศึกษาในเรื่องนี้จึงมีความจำเป็นที่จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษาได้อย่างมีอาชีพและบริหารสถานศึกษาจนประสบผลสำเร็จ

แนวทางในการศึกษาปฏิสัมพันธ์กับการพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

มนุษย์เราเป็นสัตว์สังคมที่อยู่ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมีกิจกรรมทำร่วมกัน ต่างก็มีความต้องการการยอมรับจากผู้อื่นอันเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ในองค์การทุกที่ต่างก็ประกอบด้วยบุคคลมากมายที่มีพื้นฐานชีวิตที่หลากหลายแตกต่างกันไปแต่สิ่งที่ทุกคนต้องการคือการได้รับการยอมรับและปฏิบัติต่อกันด้วยดีจากบุคคลอื่น อีกทั้งยังต้องการการได้รับความยกย่องซึ่งจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เกิดแรงจูงใจในการสร้างสิ่งที่ดีขึ้นได้ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นบุคคลสำคัญในสถานศึกษานับได้ว่าเป็นความสำคัญที่สุดเนื่องจากการเป็นผู้นำในองค์การจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะที่หลากหลาย และทักษะในการปฏิบัติที่สูงขึ้นจากทักษะขั้นพื้นฐานเพื่อการพัฒนาวิชาชีพตน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาถือว่าเป็นกลไกหลักและมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจที่จะต้องทำหน้าที่และรับผิดชอบโดยตรงในการดูแล ควบคุม กำกับและส่งเสริมสนับสนุน การจัดการเรียนการสอนและทำงานในส่วนอื่นของสถานศึกษา อำนาจการเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก นอกจากนั้นยังต้องมีความเข้าใจเนื้อหาเชิงวิชาการ การประเมินผล และเทคนิคการสอน มีการทำงานเพื่อเสริมสร้างทักษะร่วมกับครู และบุคลากรในโรงเรียนมีการรวบรวมวิเคราะห์และใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ ผู้นำถูกคาดหวังให้ทำงานร่วมกับครูและนักเรียน ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ดังนั้นการมีปฏิสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรจะได้มาซึ่งการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ การใช้การปฏิสัมพันธ์ที่

ดีควบคู่ในการบริหารจัดการจนสามารถเรียกได้ว่าเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญ เช่นบทบาทในการสร้างพลเมืองที่ดีของประเทศ เป็นการเตรียมสมาชิกใหม่ให้สังคมโดยให้การศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะทำให้ผู้เรียนได้เป็นประชากรที่ดีมีคุณภาพ บทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเป็นการพัฒนากำลังคนด้วยการจัดการศึกษาเพื่อสนองการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ บทบาทในการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ซึ่งวิชาชีพทางการศึกษาจะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกคนรุ่นหนึ่งซึ่งเป็นการรักษาความเป็นชาติ บทบาททั้งสี่นี้ที่กล่าวมาล้วนต้องใช้การปฏิสัมพันธ์ที่ดีเข้ามาเป็นตัวขับเคลื่อนด้วยเหตุนี้ การศึกษาถึงการปฏิสัมพันธ์จะทำให้ผู้บริหารมีความรู้และทักษะเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนให้สถานศึกษาเป็นไปตามพันธกิจที่ตั้งไว้

สรุปว่าการปฏิสัมพันธ์กับการพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา คือการสร้างมาตรฐานตนเองโดยการใช้การปฏิสัมพันธ์ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการจนสามารถสร้างมาตรฐานขึ้นมาให้เป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้ยังต้องเสริมสร้างให้มีมาตรฐานในองค์กร จนก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดีในการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา เนื่องจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการกำหนดทิศทาง บทบาทของสถานศึกษา การขับเคลื่อนการศึกษาไปสู่ผู้เรียนให้ความรู้และความสามารถนั้นเป็นการสร้างพลเมืองที่ดีของชาติ เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ องค์ประกอบเรื่องของประสบการณ์ในวิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน มาตรฐานการปฏิบัติตน หรือจรรยาบรรณของวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องถูกกำหนดและมีความคาดหวังจากทุกฝ่ายไว้มาก ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสวงหาความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพของตนเองด้วยการพัฒนาตนเองเสมอให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถความเข้าใจ มีทักษะในการปฏิบัติงานตลอดจนสร้างทัศนคติและพฤติกรรมที่ไม่นำให้ตนเองและสถานศึกษาเจริญขึ้น มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดีเยี่ยมสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่ง โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นมืออาชีพจะใช้การปฏิสัมพันธ์ที่ดีมาใช้ขับเคลื่อนตนเองและองค์การการศึกษาในทุกมิติจนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตั้งไว้

องค์ประกอบของการปฏิสัมพันธ์ในองค์การกับผู้บริหารสถานศึกษา

“การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การจูงใจ การทำงานเป็นทีมและบรรยากาศองค์กร”

การอยู่ร่วมกับผู้อื่น หมายถึงการที่บุคคลมาอยู่ร่วมกัน มีกิจกรรมและวิธีการดำเนินชีวิตคล้ายกัน บริบทเดียวกันหรือใกล้เคียงมีการทำกิจกรรมร่วมกัน หรืออยู่ในสังคมเดียวกัน ต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันจึงจะสามารถดำเนินกิจกรรมและดำเนินชีวิตไปในทิศทางเดียวกันได้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความรู้สึกรู้สึกความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในองค์การเพื่อกำหนดทิศทางการปฏิบัติตนของบุคลากรในสถานศึกษา

การจูงใจ หมายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า โดยเจตนาให้กระทำการใดๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์บางอย่าง ซึ่งจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมที่เกิดจากการจูงใจเป็นพฤติกรรมที่มีใช่เป็นเพียงการตอบสนองสิ่งเร้าปกติธรรมดา แต่ต้องเป็นพฤติกรรมที่มีความเข้มแข็ง มีทิศทางชัดเจน มีเป้าหมายมันคงว่าจะต้องไปสู่จุดมุ่งหมายใด สรุปว่า การจูงใจเป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารสร้างขึ้นเพื่อเป็นการโน้มน้าวจิตใจให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ และสามารถพัฒนาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์

การทำงานเป็นทีม หมายถึง การปฏิบัติงานที่เกิดจากการที่มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกัน มีการติดต่อประสานงานและการตัดสินใจร่วมกัน โดยอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันโดยมีแนวคิดในการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างทีมงานบุคลากรที่มีลักษณะการทำงานโดยให้สมาชิกในองค์การเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามความถนัด มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารประสานงานกันด้วยสัมพันธภาพที่ดี มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการทำงาน ตลอดจนมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันรวมทั้งการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นลักษณะที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานในองค์การของบุคลากรในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ

บรรยากาศขององค์กร หมายถึงสภาพแวดล้อมภายในองค์กรเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นแต่สัมผัสได้ มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์การทั้งทางตรงและ

ทางอ้อม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของบุคลากรในองค์กร บรรยากาศขององค์กรมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นอย่างมากเพราะบรรยากาศขององค์กรที่ดีจะส่งผลให้บุคคลมีการปฏิบัติงานที่ดียิ่งขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสิ่งที่จะสร้างให้เกิดบรรยากาศที่ดีเหมาะสม ได้แก่ การมีผู้บังคับบัญชาที่ดี คุณลักษณะของผู้บริหารเป็นส่วนสำคัญในการสร้างบรรยากาศในองค์กร ซึ่งผู้บริหารควรมีลักษณะการพูดคุยเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม มีความยุติธรรมไม่ลำเอียง มีความเมตตากรุณาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้ประสานงานที่ดี ให้ความช่วยเหลือดูแลทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชาในเรื่องสภาพการทำงานและความเป็นอยู่อันเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้การยกย่องชมเชยให้เกียรติแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาจากการทำความดีในโอกาสอันควร สร้างจิตสำนึกให้ทุกคนตระหนักถึงการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ มีการสื่อสารให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในด้านเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน กระจายอำนาจและมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามความรู้ความสามารถ ปฏิบัติงานร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาในบรรยากาศของการทำงานที่เป็นกัลยาณมิตร ให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีอิสระในการปฏิบัติงานในขอบเขตความรับผิดชอบของตนเอง และมีการกำกับการดำเนินงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเป็นระบบ สรุปได้ว่า ลักษณะขององค์กรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและมีผลต่อสมรรถนะหรือความสามารถการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาที่ผู้บริหารควรจัดสถานะแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้แก่ผู้เรียน รวมทั้งสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีแก่สมาชิกทุกคนในสถานศึกษา

ปฏิสัมพันธ์กับการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา

การปฏิสัมพันธ์มีความเกี่ยวข้องกับวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาในทุกมิติ เมื่อผู้บริหารได้เข้าสู่วิชาชีพแล้วต้องได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อคงไว้

ซึ่งองค์ความรู้ ทักษะในการประกอบวิชาชีพ สมรรถนะในการปฏิบัติงานตลอดจนบ่มเพาะ คุณธรรม จริยธรรม มีจิตวิญญาณของครูตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ซึ่งในทุก กระบวนการพัฒนานั้นจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือองค์การอื่นอยู่เสมอ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีทักษะในการปฏิสัมพันธ์อย่างยอดเยี่ยม นอกจากนี้ผู้บริหารยังต้อง อยู่ภายใต้มาตรฐานและควบคุมการประกอบวิชาชีพ มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา (ธีรศักดิ์ อัครบรร, 2544) ที่กำหนดไว้ในมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ที่กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษามีมาตรฐานประกอบด้วย มาตรฐาน ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตนหรือ จรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้ที่จะเข้ามาประกอบวิชาชีพจะต้องมีความรู้และมีประสบการณ์วิชาชีพ เพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพ จึงจะสามารถขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ อาทิ มีคุณวุฒิ ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารศึกษาหรือเทียบเท่าหรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง มี ประสบการณ์ด้านการปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ต้องมีประสบการณ์ในตำแหน่ง หัวหน้าหมวดหรือหัวหน้าสายหรือหัวหน้างานหรือตำแหน่งบริหารอื่นๆ ในสถานศึกษามาแล้ว ไม่น้อยกว่า 2 ปี มีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่กำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือการแสดง พฤติกรรมการปฏิบัติงานหรือการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องปฏิบัติงานในวิชาชีพ ให้เกิดผลเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดพร้อมกับมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิด ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ ทั้งความชำนาญเฉพาะด้านและความชำนาญตามระดับ คุณภาพของมาตรฐานการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกฝ่ายมีความสำคัญในการ ปฏิบัติงานของผู้บริหารเพราะจะช่วยให้งานมีความราบรื่นสำเร็จลุล่วง บุคคลเมื่อมี ความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นย่อมส่งผลให้ได้รับความสัมพันธ์ที่ดีกลับมาด้วยเช่นเดียวกัน ความสัมพันธ์ที่ดีมีพื้นฐานที่เกิดจากความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเข้าใจผู้อื่น มีเมตตาต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่ กำหนดไว้ราบรื่นด้วยดีความสัมพันธ์ที่ดีของบุคคลในองค์การจะแสดงออกในลักษณะการ ร่วมมือกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การยอมรับซึ่งกันและกันตลอดจนสามารถปฏิบัติงาน ร่วมกับบุคคลอื่นได้เรียกว่าเป็นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นจะต้อง

สร้างขึ้นมาให้เป็นวัฒนธรรมองค์กร นอกจากนี้ยังรวมถึงการสร้างสัมพันธ์ภายในองค์กร คือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน เป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ตอบโต้ระหว่างบุคคล เพื่อความรู้จักคุ้นเคยกันมีคำกล่าวว่า”รู้อะไรไม่เท่ารู้จักกัน” การที่คนเราสนิทสนมคุ้นเคยกันจะนำมาซึ่งความรักใคร่และความเข้าใจอันดีต่อกันอันจะนำมาซึ่งสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันของบุคคลรวมทั้งสังคมนั้นจะให้เกิดการปรับตัวเข้าหากัน มีการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การรู้จักเคารพในสิทธิผู้อื่น รู้จักการให้และพึงพาซึ่งกันและกัน สามารถปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จภายใต้การนำของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งนำการปฏิสัมพันธ์มาใช้ในการบริหาร

การรักษามาตรฐานทางวิชาชีพให้ดำรงอยู่ก็นับได้ว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งต้องมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อทุกคนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษานั้น หรือกับบุคคลในองค์กรต่างๆที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กัน ภาระงานที่มีในการพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานได้แก่ การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา การตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากร ผู้เรียนและชุมชน มีความมุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ มีการพัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติให้เกิดผลจริง พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ ปฏิบัติงานขององค์กรโดยเน้นผลถาวร สามารถรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา มีความเป็นผู้นำและสร้างผู้นำรวมทั้งสร้างโอกาสในการพัฒนาได้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติตนหรือมีจรรยาบรรณของวิชาชีพ หมายถึงแบบแผนในการประพฤติตนซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติ เพื่อดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียง ฐานะ เกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ตามแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ โดย ครุสภากำหนดเป็นข้อบังคับครุสภาว่าด้วยมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ประกอบด้วยการมีวินัยและพัฒนาตนเองทางด้านวิชาชีพ การมีบุคลิกภาพที่ดี และมีวิสัยทัศน์ที่ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ ผู้ประกอบ

วิชาชีพต้องรักเมตตาเอาใจใส่ ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และมีทักษะมีนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจา ไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการให้การบริการด้วยความจริงใจและเสมอภาคโดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบในหน้าที่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2544)

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะและองค์ความรู้ในเรื่องของการปฏิสัมพันธ์และนำมาปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อการขับเคลื่อนองค์การการศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของตน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะจะเป็นผู้นำเชิงคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นอกจากนั้นยังส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้อื่นที่ปฏิบัติงานร่วมกันได้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสมดีงาม การบริหารจัดการของผู้บริหารที่ดีก็ย่อมต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์ที่ดีนำหน้า ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพนี้จัดได้ว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงซึ่งถูกคาดหวังไว้มากจากทุกฝ่าย การมีการบริหารจัดการที่ดีประกอบด้วยการปฏิสัมพันธ์ที่ดีจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะดังกล่าวจึงสามารถก้าวไปสู่การเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพได้

ปัจจัยสำคัญที่สามารถพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปได้ในทางที่ดีขึ้น คือภาวะผู้นำของสถานศึกษา การเป็นผู้นำที่ดีตามความต้องการของทุกองค์การเป็นสิ่งที่ปรารถนาเนื่องจากการเป็นผู้นำนั้นเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยหลายสิ่งมาประกอบกัน ซึ่งผู้ที่เป็นผู้นำนั้นต้องมีทั้งความรู้ความสามารถ และมีความชาญฉลาดในการบริหารงาน บริหารคน เรียกได้ว่ามีทั้งศาสตร์และศิลป์ สังคมได้มองหาผู้นำในสถานศึกษาที่สามารถเป็นผู้นำที่แท้จริงเป็น (The right leader) และพยายามที่จะฝึกฝนผู้นำเหล่านี้ให้มีความรู้ความสามารถ ให้เป็นภาวะผู้นำที่ยั่งยืน มี

กระบวนการนำเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยังคงอยู่ เกิดการปรับปรุงที่มีผลทั้งระบบอย่างกว้างขวาง เกิดผลสัมฤทธิ์ และยังผลประโยชน์แก่ความสำเร็จของผู้เรียนอย่างแท้จริง (เอกราช โฆสิต พิมานเวช, 2562) และดร. สุรัตน์ ดวงชาทม ให้ความเห็นไว้ในงานเขียนของปราชญา กล้าผจญ ว่า “ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหาร” (ปราชญา กล้าผจญ, 2548) ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารอย่างผู้บริหารมืออาชีพ มีคุณลักษณะที่ใช้การปฏิสัมพันธ์ในการพัฒนาวิชาชีพในประเด็นต่อไปนี้

การสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้บังคับบัญชา หมายถึงการสร้างความเป็นมิตร มีความเชื่อมั่น การยอมที่จะเรียนรู้งานและการได้รับความช่วยเหลือ การส่งเสริมและสนับสนุน มีความเอาใจใส่และไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความเป็นกันเองรวมไปถึงการได้รับการปฏิบัติจากผู้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม การสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้บังคับบัญชาคือต้องเรียนรู้จักนิสัยของผู้บังคับบัญชา หาทางที่จะให้ความคิดของผู้บังคับบัญชาประสบผลสำเร็จ ทำงานให้ดี หลีกเลี่ยงการประจบสอพลอแต่ให้เกียรติแก่ผู้บังคับบัญชาตามสมควรแก่ฐานะของตน ไม่มีเรื่องกับเพื่อนร่วมงาน ไม่รบกวนในเรื่องเล็กน้อย เข้าหาผู้บังคับบัญชาในโอกาสและเวลาที่เหมาะสม แสดงความเห็นของตนอย่างถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ ไม่บ่นหรือพูดถึงความยากลำบาก ในภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือภาระงานตามตำแหน่งหน้าที่ ไม่โกรธหรือคับแค้นถ้าหากไม่ได้รับการเห็นด้วยในความคิดเห็น ไม่นินทาผู้บังคับบัญชา แสดงขอบคุณผู้บังคับบัญชาเมื่อปฏิบัติดีด้วย ประเมินตนเองเป็นระยะโดยไม่เอนเอียงเอาตนเองเป็นจุดศูนย์กลาง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ทักษะความรู้ในการปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้บังคับบัญชา

การสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา หมายถึง มีปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานต่อกันด้วยความเป็นกัลยาณมิตรประดุจดังพี่น้องที่มีความเมตตาต่อกันอย่างจริงใจ มีสัมพันธ์อันดีต่อกันมีการพบปะเพื่อสนทนาอยู่เสมอ ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างถูกต้องเหมาะสม ไม่เคร่งครัดจนเกินไปในขณะเดียวกันก็ไม่หละหลวมในข้อบังคับกฎระเบียบ ในการปฏิบัติงานในองค์กรร่วมกันระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาจำเป็นต้องมีการสื่อสารเพื่อร่วมดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จ โดยผู้บังคับบัญชาจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวก นโยบายและข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเหมาะสม และในขณะเดียวกันก็ต้องรับฟังข่าวสาร

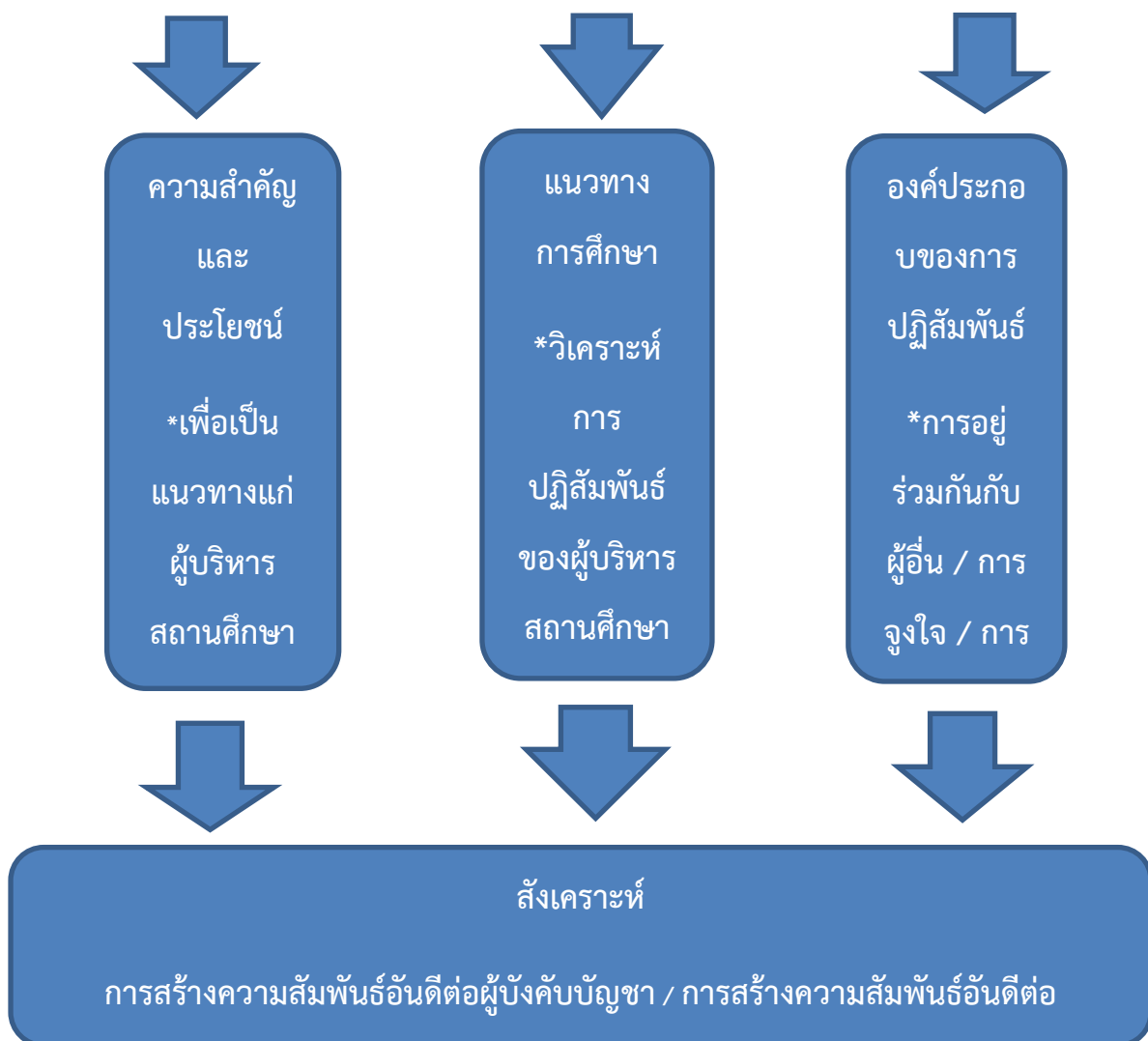

ข้อมูล ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้สามารถประสานงานในการปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บังคับบัญชาที่มีความเป็นมืออาชีพที่ได้รับการพัฒนาแล้วจะรักษาผลประโยชน์ของผู้ใต้บังคับบัญชา รู้จักส่งเสริมให้กำลังใจ ไม่บังคับขู่เข็ญ หรือใช้อารมณ์ความรู้สึกในการอำนวยการปฏิบัติงาน รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง ยกย่องชมเชย ปูนบำเหน็จความชอบของผู้ใต้บังคับบัญชา ในการสั่งการนั้นสามารถทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น การสั่งงานด้วยวาจาและการสั่งงานเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม และยังสามารถสั่งโดยใช้การออกคำสั่ง แบบขอร้อง แบบแนะนำ การสั่งงานแบบอาสาสมัคร ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับว่าตัวผู้บริหารจะเลือกใช้การสั่งงานแบบใด ทั้งนี้สัมพันธภาพระหว่างสองฝ่ายควรดำเนินไปด้วยความเป็นกัลยาณมิตรและมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดี

การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน หมายถึง การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงาน หรือร่วมวิชาชีพเดียวกัน การให้ความร่วมมือแก่กันและกันในการปฏิบัติงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรคือ ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาที่ถูกต้องเหมาะสม มีการทักทายกันซึ่งควรที่จะเป็นฝ่ายเปิดฉากทักทายก่อน เปิดเผยข้อมูลการทำงานให้เขารับรู้ถึงสิ่งที่เขาจะต้องรับผิดชอบ มีความจริงใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ไม่กล่าวถึงเพื่อนทั้งต่อหน้าและลับหลังในทางที่เสียหายแต่ควรให้คำแนะนำแบบสุภาพถูกต้องเหมาะสมเมื่อเพื่อนร่วมงานมีความผิดพลาดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไม่ขัดทอดความผิดพลาดไปให้ ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลายหลีกเลี่ยงการทำตัวว่าเหนือกว่า พบปะสังสรรค์กันตามความเหมาะสมของวาระและโอกาส ควรยกย่องชมเชยในสิ่งที่เป็นผลงานของเพื่อนร่วมงานเป็นการเสริมแรงในการปฏิบัติหน้าที่ เต็มใจที่จะสนับสนุนในการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงานโดยไม่เพิกเฉยเมื่อมีการร้องขอ ให้ความช่วยเหลือเมื่อเพื่อนเดือดร้อน สามารถที่จะถ่อมใจเพื่อเรียนรู้งานในสิ่งที่ตนยังไม่รู้ ควรใช้สติปัญญาพิจารณาสถานการณ์ในการปฏิบัติงานและความให้สัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงานอย่างถูกต้องเหมาะสม สร้างความภาคภูมิใจในการที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเมตตาเกื้อกูลซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่สังคมการทำงานที่ดีงาม

การปฏิสัมพันธ์เพื่อพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา

Interaction for professional development of school administrators

รูปภาพที่ 1 แผนภาพสังเคราะห์ผลการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้นำการศึกษาในสถานศึกษา ต้องมี ศักยภาพในการบริหารจัดการองค์การที่รับผิดชอบ และมีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำคือสิ่งที่จะต้อง การ ผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพ

คือผู้บริหารที่มีความสามารถบริหารจัดการองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การปฏิสัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะความรู้ความเข้าใจเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์การและเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตน ให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาได้ถูกคาดหวังไว้อย่างสูงในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในวิชาชีพ สร้างความเชื่อมั่นว่าความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคนได้รับการตอบสนองมีสัมพันธภาพที่ดีต่อสมาชิกทุกคนในองค์การการศึกษา ทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชารวมไปถึงผู้เรียนดังนั้นผู้บริหารจึงต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์และศิลป์ของวิชาชีพตน มีจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นอย่างดีเลิศ เสริมสร้างการปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์การและสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการบริหารและจัดการองค์การด้วยความเป็นกัลยาณมิตร มีความสามารถในการประกอบวิชาชีพจนมีความชำนาญการหรือเชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ให้เป็นที่ยอมรับต่อผู้ร่วมวิชาชีพอื่นตลอดจนบุคคลทั่วไป ดังนั้นการปฏิสัมพันธ์ที่ดียอดเยี่ยมจะส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาให้ก้าวหน้า

สรุปความว่าการปฏิสัมพันธ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นมืออาชีพและมีภาวะผู้นำสูงที่สามารถดำเนินการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพประสิทธิผลจะต้องประกอบด้วยศาสตร์คือองค์ความรู้ ความเข้าใจในวิชาชีพจนเกิดความชำนาญการหรือเชี่ยวชาญ และมีความเข้าใจในการบริหารบุคคล การประสานสัมพันธ์ที่ดียอดเยี่ยมโดยใช้การปฏิสัมพันธ์ที่ดีมาเป็นตัวกำกับ นั่นคือการมีศิลป์ในการบริหารจัดการองค์การให้ขับเคลื่อนไปจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านการศึกษาและนำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ธีระ รุญเจริญ. (2545). ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ: ศักยภาพเพื่อการเรียนรู้. ม.ว.ช.

ชวลิตกุล จ.นครราชสีมา. สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.

ธีรศักดิ์ อัครบรร. (2544). ความเป็นครูไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ก.พกพิมพ์ (1996)

จำกัด.

ปราชญา กล้าผจญ.(2548). นักบริหารการศึกษามืออาชีพ. วารสารวงการครู. 42-45.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2). (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119
ตอนที่ 123 ก. (19 ธันวาคม 2545).

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี.ปฏิสัมพันธ์. เรียกใช้เมื่อ 3 สิงหาคม 2565 จาก

<https://th.wikipedia.org>.

สุบรรณ ลาสา และคณะ. (2560). แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 11(2).

เอกราช โฆสิตพิมานเวช (2562). ภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของการบริหารโรงเรียนเอกชน สังกัด
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น : รายงานการวิจัยรับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น .

เอกราช โฆสิตพิมานเวช (2560). รูปแบบการบริหารโรงเรียนเอกชนที่มีประสิทธิภาพ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต1. มหาวิทยาลัย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.